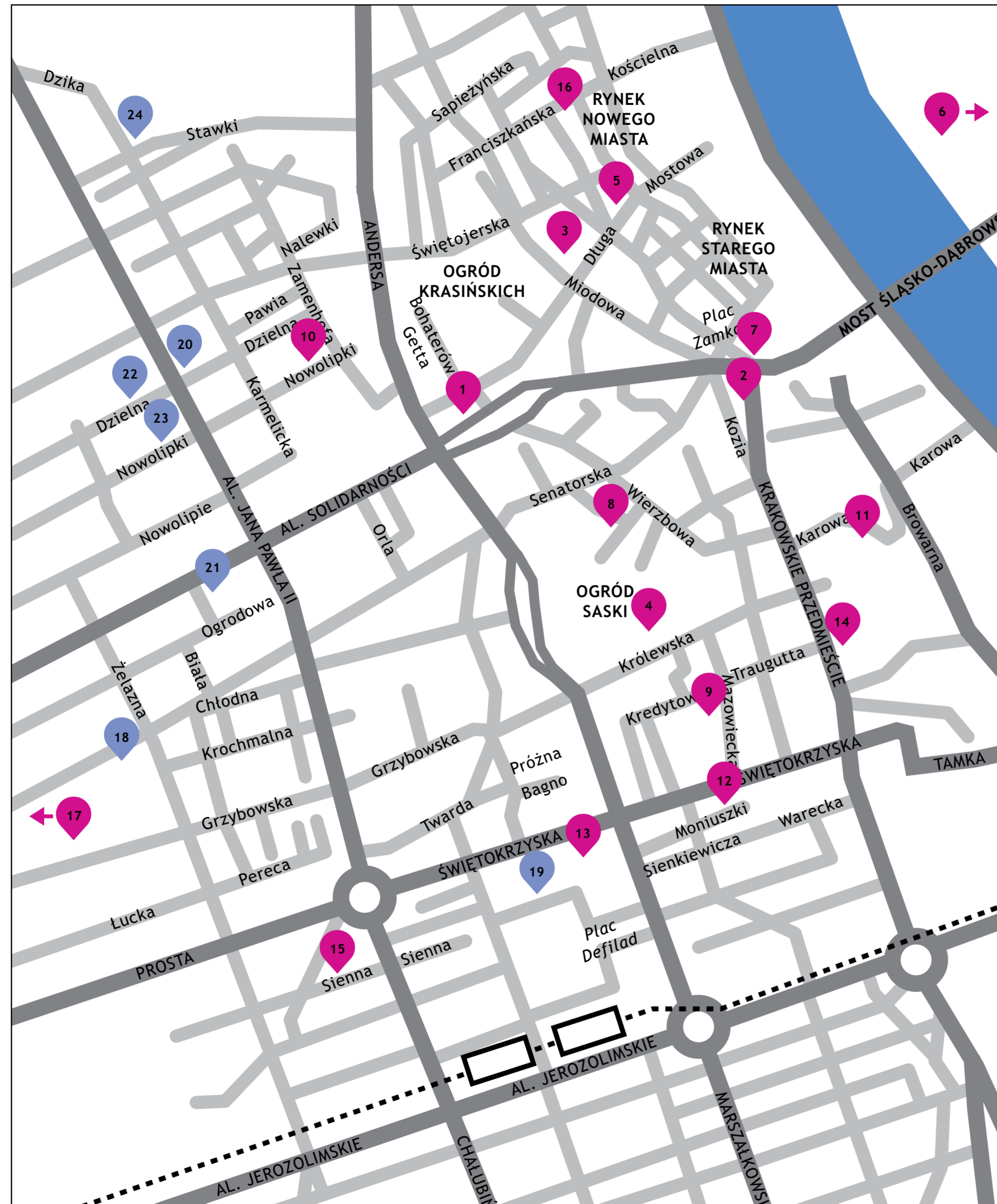

...kocham Wisłę warszawską i oderwany od Warszawy odczuwam żrącą tęsknotę.
Warszawa jest moja i ja jestem jej. Powiem więcej: jestem nią.

Janusz Korczak *Pamiętnik*, 1942

www.korzakinfo.waw.pl

...I love the Wisła River and, being torn away from Warsaw, I miss it.
Warsaw belongs to me and I belong to Warsaw. Further, I AM Warsaw.

Janusz Korczak *Ghetto diary*, 1942

W 2012 roku mija 70. rocznica śmierci Janusza Korczaka (Henryka Goldszmita) w niemieckim obozie zagłady w Treblince oraz 100. rocznica założenia przez niego w Warszawie Domu Sierot – wyjątkowej placówki dla dzieci żydowskich, prowadzonej w sposób na owe czasy całkowicie nowatorski. Z inicjatywy Rzecznika Praw Dziecka, uchwałą Sejmu RP, rok 2012 jest Rokiem Janusza Korczaka.

Wybrane wydarzenia warszawskie:

Janusz Korczak – człowiek naszych czasów? Rok Janusza Korczaka w Żydowskim Instytucie Historycznym, styczeń – grudzień, www.jewishinstitute.org.pl

Szkola tolerancji – Janusz Korczak dzieciom – program edukacyjny Domu Spotkań z Historią, styczeń–grudzień, www.dsh.waw.pl

Korczakowska lekcja trwa! – cykl wydarzeń, marzec–grudzień, www.fundacjabowarto.pl

Dzień Kobiet 2012 dniem Stefani Wilczyńskiej – inicjatywa Fundacji im. prof. Mojżesza Schorra, 8.03, www.schorr.edu.pl

Podróż Maciusia – musical przygotowywany przez uczniów warszawskich szkół i Stołeczne Centrum Edukacji Kulturalnej, wrzesień, www.scek.pl

Międzynarodowa Szkoła Letnia *Prawa dziecka – współczesne postulaty i rozwiązania w świetle koncepcji pedagogicznych Janusza Korczaka*, wrzesień, www.aps.edu.pl

XV Międzynarodowy Festiwal Teatrów dla Dzieci i Młodzieży Korczak, 2–8.10, www.korzak-festiwal.pl

Obchody 100-lecia Domu Sierot i otwarcie nowej stałej wystawy Korczakowskiej Muzeum Historycznego m.st. Warszawy, 6–7.10

Więcej wydarzeń na: www.korzakinfo.waw.pl

ZOBACZ WARSZAWĘ JANUSZA KORCZAKA!

My Warsaw – Warszawa jest moja to pierwsza w Polsce aplikacja na smartfony, łącząca w sobie funkcję przewodnika, gry miejskiej i kompendium wiedzy. Aplikacja pokazuje niestniejącą już Warszawę Janusza Korczaka poprzez zdjęcia, nagrania audio, quiz, cytaty i technologię Rozszerzonej Rzeczywistości (Augmented Reality). Można wybrać się na spacer jedną z dwóch tras: *Druga przez życie i Doświadczenia wojenne*. Darmową, dwujęzyczną (polski i angielski) aplikację można pobrać z GooglePlay (dawniej Android Market) i AppStore.

Patronat honorowy Prezydenta m.st. Warszawy
Hanny Gronkiewicz-Waltz

Patronat honorowy Rzecznika Praw Dziecka
Marka Michalaka

Producenci aplikacji:
Muzeum Historii Żydów Polskich i Dom Spotkań z Historią

Wykonawca aplikacji: Moiseum

Autorzy tekstów do aplikacji:
Jagna Kofta i Agnieszka Witkowska

Konsultacja:
Marta Ciesielska, Muzeum Historyczne m.st. Warszawy,
Ośrodek Dokumentacji i Badań KORZAKIANUM

Redakcja mapy: Ewelina Pękała

Zdjęcia pochodzą ze zbiorów:
Muzeum Historycznego m. st. Warszawy (1, 9, 12, 16, 17),
Żydowskiego Instytutu Historycznego im. Emanuela Ringelbluma (24),
Narodowego Archiwum Cyfrowego (15, 20),
warszawa1939.pl (11, 18),
Archiwum Państwowego m.st. Warszawy (11, 13, 24),
Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk (5),
Biblioteki Narodowej (10) oraz z kolekcji
Pawła Stali (2, 3, 4, 8), Lecha Królikowskiego (14) i
Wojciecha Stefańskiego (6).

The year 2012 marks the 70th anniversary of the death of Janusz Korczak (Henryk Goldszmit) in the Nazi extermination camp in Treblinka and the 100th anniversary of the Dom Sierot orphanage guarded by him in Warsaw – a unique institution for Jewish children, run in a quite innovative way for those days. At the initiative of the Ombudsman for Children's Rights and under the resolution of the Polish Parliament, 2012 has been marked the Year of Janusz Korczak.

Selected events in Warsaw:

Janusz Korczak – the man of our time? The year of Janusz Korczak in the Jewish Historical Institute, January–December, www.jewishinstitute.org.pl

School of Tolerance – Janusz Korczak for children – an educational program of the History Meeting House, January–December, www.dsh.waw.pl

The Korczak lesson goes on! – a series of events, March–December, www.fundacjabowarto.pl

The Women's Day 2012 – the day of Stefania Wilczyńska – at the initiative of the Prof. Moses Schorr Foundation, March 8, www.schorr.edu.pl

King Macius Journeys – a musical prepared by the students of Warsaw schools and the Warsaw Cultural Education Center, September, www.scek.pl

International Summer School *The Rights of Children – modern postulates and solutions in the light of pedagogical concepts of Janusz Korczak*, September, www.aps.edu.pl

15th International Festival of Theaters for Children and Young People Korczak, October 2–8, www.korzak-festiwal.pl

Celebration of the 100th Anniversary of the Dom Sierot orphanage and the opening of the new Korczak permanent exhibition of the Historical Museum of Warsaw, October 6–7

More events at: www.korzakinfo.waw.pl

SEE WARSAW OF JANUSZ KORCZAK!

My Warsaw – Warszawa jest moja is the first application in Poland designed for smartphones that combines the functions of a guidebook, city game and compendium of knowledge. The application shows no longer existing Warsaw of Janusz Korczak by means of photos, audio recordings, quiz, quotations and Augmented Reality technology. You can go for a walk, choosing one of the two routes: *Journey through Life or War Experiences*. The application, which is free of charge and bilingual (Polish and English), is available for download from GooglePlay (formerly Android Market) and AppStore.

Honorary patronage of Hanna Gronkiewicz-Waltz,
Mayor of Warsaw

Honorary patronage of Marek Michalak,
Ombudsman for Children's Rights

Application producers: Museum of the History of Polish Jews and History Meeting House

Application Design: Moiseum

Application text authors:
Jagna Kofta and Agnieszka Witkowska

Consulting:
Marta Ciesielska, Historical Museum of Warsaw,
KORZAKIANUM Centre for Documentation and Research

Map editor: Ewelina Pękała

Picture courtesy of: Historical Museum of Warsaw (1, 9, 12, 16, 17),
The Emanuel Ringelblum Jewish Historical Institute (24),
National Digital Archives (15, 20),
warszawa1939.pl (11, 18),
The State Archive of the Capital City of Warsaw (11, 13, 24),
The Institute of Art of the Polish Academy of Sciences (5),
National Library of Poland (10),
Pawel Stala (2, 3, 4, 8),
Lech Królikowski (14) and Wojciech Stefański (6) archives.

Korczak
ROK JANUSZA KORCZAKA W WARSZAWIE

droga przez życie

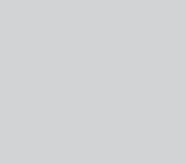
- POCZĄTEK TEJ HISTORII**

THE BEGINNING OF THE STORY

Janusz Korczak (Henryk Goldszmit), portret zrobiony przez Hanię Rotwandównę około 1935 roku

Janusz Korczak (Henryk Goldszmit) – a portrait taken by Hania Rotwandówna (around 1935)

Krakowskie Przedmieście, koniec XIX wieku

 Krakowskie Przedmieście at the end of the 19th century

Plac Krasieńskich, koniec XIX wieku

Plac Krasieńskich, koniec XIX wieku

Plac Krasieńskich, koniec XIX wieku

Widok z Ogrodu Saskiego na Pałac Saski, w tle Sobór Aleksandra Newskiego

View from the Saxon Garden on the Saxon Palace, in the background the Alexander Nevsky Cathedral

- POCZĄTEK TEJ HISTORII**

THE BEGINNING OF THE STORY

Janusz Korczak urodził się 22 lipca 1878 lub 1879 roku w rodzinie żydowskiej, jako Henryk Goldszmit. Rodzina Goldszmitów mieszkała wtedy przy ulicy Bielańskiej 18 (współcześnie róg Bielańskiej i Długiej). Skąd pochodzi pseudonim literacki Janusz Korczak? Zainspirowało go nazwisko bohatera powieści *Historia o Januszu Korczaku i o pięknej miecznikównie* popularnego wtedy pisarza Józefa Ignacego Kraszewskiego. Po raz pierwszy użył tego pseudonimu w 1900 roku na łamach pisma „Wędrowiec”.

Janusz Korczak was born on July 22, 1878 or 1879 into a Jewish family as Henryk Goldszmit. The Goldszmit family resided at that time at 18 Bielańska Street (today the corner of Bielańska and Długa Streets). Where does the literary pseudonym of Janusz Korczak come from? He was probably inspired by the main character of the novel entitled *Historia o Januszu Korczaku i o pięknej miecznikównie* (*Story of Janasz Korczak and the beautiful sword-bearer’s daughter*), written by popular at that time novelist Józef Ignacy Kraszewski. Korczak used this pen-name for the first time in 1900 in his articles written for the magazine „Wędrowiec” (*The Traveler*).

- KRAKOWSKIE PRZEDMIEŚCIE**

THE BEGINNING OF THE STORY

Najbardziej reprezentacyjna ulica Warszawy. Rodzina Goldszmitów zamieszkała tu w 1881 roku w kamienicy pod numerem 77, która została rozebrana w 1887 roku, podczas prac budowlanych związanych z przedłużaniem ul. Miodowej do Krakowskiego Przedmieścia.

The most prestigious street in Warsaw. The Goldszmit family moved there in 1881 into a tenement house no. 77, which was demolished in 1887 during the road works aiming to extend Miodowa Street to Krakowskie Przedmieście.

- PLAC KRASIŃSKICH**

KRASINSKI SQUARE

Ojciec Korczaka Józef Goldszmit był cenionym w Warszawie adwokatem. Rodzina przeprowadzała się – najpierw na ul. Miodową, później na Plac Krasieńskich. Było to prestiżowe i wygodne dla adwokata miejsce – mieściło się tam wiele instytucji sądowniczych. W Pałacu Krasieńskich, zwanym również Pałacem Rzeczypospolitej, znajdował się Sąd Najwyższy. Na placu miał siedzibę także Sąd Apelacyjny oraz Okręgowy.

Józef Goldszmit, Korczak’s father, was a notable lawyer in Warsaw. The family moved a few times – first to Miodowa Street, and later to the Krasieński Square. The Square was a quite prestigious and comfortable place of residence for a lawyer – many judicial institutions were located there. The Krasieński Palace housed the Supreme Court. The Krasieński Square was also the seat of the Court of Appeal and Regional Court.

- OGRÓD SASKI**

SAXON GARDEN

W dzieciństwie i młodości Korczak spędzał tu wiele czasu. Z jego wspomnień: „Mówiłem z ludźmi wiele: z rówieśnikami i wiele starszymi, dorosłymi. Miałem w Ogrodzie Saskim wielokochy partnerów. –Podziwiano- mnie. Filozof?”. Ogród Saski został założony na początku XVIII wieku jako ogród królewski przylegający do reprezentacyjnego Pałacu Saskiego, zburzonego podczas II wojny światowej (zachował się tylko fragment kolumnady – Grób Nieznanego Żołnierza). Obok Pałacu, jako symbol władzy carskiej, wybudowano w latach 1894–1912 (pod zaborem rosyjskim) Sobór Aleksandra Newskiego, który został rozebrany po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku.

During his childhood and youth Korczak spent a lot of time in the Saxon Garden. An excerpt from his memoirs: “I had many discussions with people: with my peers and much older people, adults. In the Saxon Garden I had age-old interlocutors. I was “respected-. A philosopher.” The Saxon Garden was founded at the beginning of the 18th century as a royal garden adjoining the representative Saxon Palace, destroyed during the Second World War (only a fragment of the arcade, housing the Tomb of the Unknown Soldier, somehow managed to survive). In the years 1894–1912 (under Russian rule during the Period of the Partitions of Poland) the Alexander Nevsky Cathedral was erected

Ulica Freta, widok w stronę Rynku Nowego Miasta

the view from Rynek Nowego Miasta (the Market Square of the New Town)

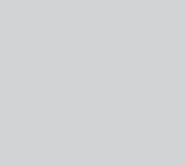
Most Kierbedzia, widok w stronę Pragi

The Kierbedż Bridge, in the direction of Praga

Ulica Niecała, widok na wodozbiór w Ogrodzie Saskim

Niecała Street, in the background is the Saxon Gardens water storage building

Ulica Niecała, widok na wodozbiór w Ogrodzie Saskim

Widok na ulicę Mazowiecką, od prawej strony, w głębi kamienica pod numerem 12

A view of Mazowiecka Street, to the right in the background is the tenement No. 12

near the Saxon Palace as a symbol of the Tsarist autocracy. It was demolished in 1918 after Poland regained its independence.

- SZKOŁA AUGUSTYNA SZMURŁY**

AUGUSTYN SZMURLO SCHOOL

Janusz Korczak pobierał nauki w przygotowującej do gimnazjum prywatnej szkole Augustyna Szmurły przy ulicy Freta 16. Pisał: „Ulica Miodowa i Freta. I na Freta była szkoła Szmurły. Tam różgi dawali!”. Korczak zapamiętał te poniżenia na zawsze i w swej późniejszej działalności pedagogicznej był kategorycznym przeciwnikiem kar cielesnych.

Janusz Korczak received education in the private Augustyn Szmurlo school at 16 Freta Street, preparing its pupils for a middle school. He wrote: “Miodowa and Freta Streets. There was the Szmurlo School on Freta Street. They used to beat us with birches there.” Korczak always remembered these humiliations and in his later pedagogical activity he was an outright opponent of corporal punishment.

- 6 i 7. MOSTEM KIERBEDZIA PRZEZ WIŚLĘ**

6 and 7. ACROSS THE KIERBEDŻ BRIDGE OVER THE VISTULA RIVER

Okolo 1890 roku Korczak został przyjęty do Gimnazjum Praskiego przy ulicy Brukowej 16 (budynek istnieje na rogu ul. Orkzei i Sierakowskiego) (na mapie 6). Dojeżdżał do szkoły tramwajem konnym przez Most Kierbedzia (zwanym tak od nazwiska jego twórcy Stanisława Kierbedzia) (na mapie 7) – pierwszy warszawski most stalowy na Wiśle zbudowany w latach 1859–1864, zniszczony podczas II wojny światowej. W latach 40. XX wieku na ocalalych filarach zbudowano most Śląsko-Dąbrowski.

Around 1890 Korczak was admitted into the Praskie Middle School at 16 Brukowa Street (the building has survived to those day at the corner of Orkzei and Sierakowskiego Streets) (no. 6). He traveled to school by a horse-drawn tram across the Kierbedż Bridge (no. 7) (named after its designer, Stanisław Kierbedż) – the first steel bridge in Warsaw built in the years 1856–1864. It was destroyed during the Second World War. In the 1940s, the Śląsko-Dąbrowski Bridge was erected on the surviving pillars of the Kierbedż Bridge.

- REDAKCJA PISMA „KOLCE”**

EDITORIAL OFFICE OF „KOLCE” (SPIKES) WEEKLY

Przy ul. Niecałej 12 znajdowała się redakcja satyrycznego tygodnika „Kolce”, w którym w 1896 roku Korczak zadebiutował humoreską *Węzeł gordyjski* – opisał w niej sposób wychowywania dzieci w bogatszych domach, w których funkcję rodziców przejmują guwernantki, nianie, korepetytorzy. W kolejnych latach zamieszczał swoje utwory w „Czytelnia dla wszystkich”, „Wędrowcu”, „Głosie”, „Izraelicy”. Jego pierwsze powieści *Dzieci ulicy* i *Dziecko salonu* ukazywały się w prasie, w odcinkach.

The editorial office of the satirical weekly Kolce was located at 12 Niecała Street. In 1896 Korczak made his debut in the magazine, publishing a humoresque entitled *The Gordian Knot*, in which he described the upbringing of children in wealthy houses, where the role of parents was overtaken by governesses, nannies, private teachers. In further years he published his articles in „Czytelnia dla wszystkich” (*The Reading-room for Everyone*), „Wędrowiec” (*The Traveler*), *Głos* (*The Voice*), „Izraelita” (*The Israelite*). His first novels *Dzieci ulicy* (*Children of the Streets*) and *Dziecko salonu* (*A Child of the Salon*) were published in the press in installments.

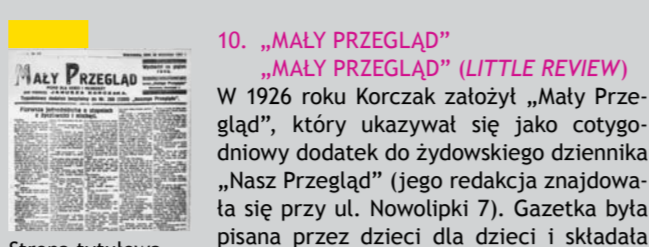
- WYDAWNICTWO JAKUBA MORTKOWICZA**

JAKUB MORTKOWICZ PUBLISHING HOUSE

W kamienicy przy ul. Mazowieckiej 12 działało stynne w dwudziestoleciu międzywojennym wydawnictwo Jakuba Mortkowicza. Janusz Korczak publikował tam swoje pedagogiczne dzieła *Jak kochać dziecko* i *Prawo dziecka do szacunku*. W następnych latach ukazały się powieści dla dzieci *Król Maciuś Pierwszy*, *Król Maciuś na wyspie bezładnej*, *Bankructwo małego Dzeka*, *Kajtuś Czarodziej*.

The publishing house of Jakub Motkowicz, renowned in the interwar period, was situated in a tenement house at 12 Mazowiecka Street. Janusz Korczak published there his pedagogical works *Jak kochać dziecko* (*How to Love a Child*) and *Prawo dziecka do szacunku* (*The Child’s Right to Respect*). In further years he wrote the

following novels for children: *Król Maciuś Pierwszy* (*King Maciuś the First*), *Król Maciuś na wyspie bezładnej* (*King Maciuś on a Desert Island*), *Bankructwo małego Dzeka* (*The Bankruptcy of Little Jack*), *Kajtuś Czarodziej* (*Kajtuś the Wizard*).

Strona tytułowa „Małego Przeglądu”

The Little Review cover page

W 1926 roku Korczak założył „Mały Przegląd”, który ukazywał się jako cotygodniowy dodatek do żydowskiego dziennika „Nasz Przegląd” (jego redakcja znajdowała się przy ul. Nowolipki 7). Gazetka była pisana przez dzieci dla dzieci i składała się głównie z listów młodych czytelników. Wokół „Małego Przeglądu” stworzył się krąg stałych korespondentów, dla których organizowano m.in. wyjścia do kina oraz wycieczki. Korczak był jego redaktorem naczelnym do 1930 roku, później przekazał tę funkcję swojemu sekretarzowi – Igorowi Nowerlemu (Jerzemu Abramowowi). Ostatni numer ukazał się w piątek, 1 września 1939.

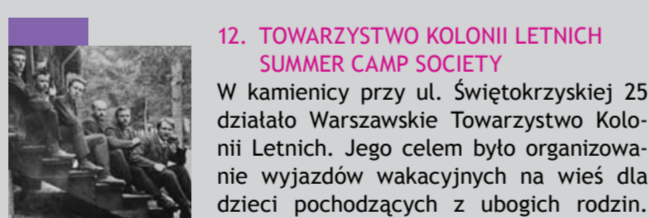
In 1926 Korczak started „Mały Przegląd”, a weekly supplement to the Jewish newspaper „Nasz Przegląd” (*Our Review*) (its editorial office was located at 7 Nowolipki Street). The newspaper was written by children for children and included mainly letters from young readers. „Mały Przegląd” attracted a circle of permanent correspondents for whom cinema outings and trips were organized. Korczak was editor-in-chief until 1930; later he passed this function to his secretary – Igor Nowerly (Jerzy Abramowicz). The last issue of the newspaper came out on Friday, September 1, 1939.

- WARSZAWSKIE TOWARZYSTWO HIGIENICZNE**

WARSAW HYGIENIC SOCIETY

W głębi ul. Karowej zachował się do dziś budynek Warszawskiego Towarzystwa Higienicznego, do którego należał Janusz Korczak i gdzie wygłaszał odczyty na temat wychowania. Przy Karowej 20 mieści się Dom Spotkań z Historią – instytucja kultury miasta stołecznego Warszawy zajmująca się historią Polski i Europy Środkowo-Wschodniej XX wieku, a w szczególności przeszłością stolicy i historią jej mieszkańców. Jest organizatorem wystaw, projektów edukacyjnych, cykli spotkań, pokazów filmowych, dyskusji.

Further into Karowa Street there stood the building of the Warsaw Hygienic Society, which has survived to our times. Janusz Korczak was a member of this Society – he gave there lectures on children upbringing. 20 Karowa Street is the seat of the History Meeting House – a cultural institution of the capital city of Warsaw dealing with the history of Poland and Central-East Europe of the 20th century, and in particular with the past of Warsaw and its residents. The History Meeting House is the organizer of exhibitions, educational projects, series of meetings, film shows, discussions.

Korczak wśród wychowawców kolonii letniej w Wilhelmówce, 1908 rok

Korczak with his staff at the summer camp in Wilhelmówka (1908)

12. **TOWARZYSTWO KOLONII LETNICH SUMMER CAMP SOCIETY**
W kamienicy przy ul. Świętokrzyskiej 25 działało Warszawskie Towarzystwo Kolonii Letnich. Jego celem było organizowanie wyjazdów wakacyjnych na wieś dla dzieci pochodzących z ubogich rodzin. Janusz Korczak był wychowawcą chłopców na koloniach letnich w latach 1904, 1907 i 1908. Na podstawie doświadczeń z kolonii powstały dwie powieści: o dzieciach żydowskich *Mośki*, *Joski i Srule*, i o dzieciach polskich – *Józki*, *Jaski i Franki*. Autor chciał pokazać czytelnikom, że dzieci żydowskie i polskie więcej łączy, niż dzieli.

The Warsaw Summer Camp Societ had its seat in a tenement house at 25 Świętokrzyska Street. Its goal was to organize summer camps in the countryside for children from poor families. Janusz Korczak was a tutor for boys at summer camps in the years 1904, 1907 and 1908. His experiences from the camps formed the basis for his two novels: *Mośki*, *Joski i Srule* – about Jewish children, and *Józki*, *Jaski i Franki* – about Polish children. The author wished to explain to the readers that Jewish and Polish children had much more in common than the differences that separated them.

- POLSKIE RADIO PRZY UL. ZIELNEJ 25**

POLISH RADIO AT 25 ZIELNA STREET

W latach 30. Janusz Korczak, pod pseudonimem Stary Doktor, współpracował z Polskim Radiem, gdzie miał m.in. cieszące się niezwykłą popularnością autorskie

Kamienice na ul. Zielnej 25 i 27, siedziba Polskiego Radia

The tenement at 25–27 Zielna Street, the headquarters of Polish Radio

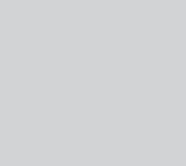
Brama Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego

The gate of the Imperial University of Warsaw

Szpital Bersonów i Baumanów, 1930 rok

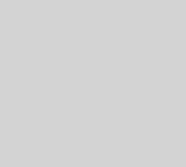
The Berson and Bauman Hospital (1930)

Stefania Wilczyńska

Stefania Wilczyńska

Dom Sierot Orphanage

Dom Sierot Orphanage

audycje dla dzieci zwane *Gadaninkami*. Z recenzji w piśmie „Antena”: „Prawdziwą perełką audycji niedzielnej była pogadanka Starego Doktora. Te pogadanki to mała rewelacja w radiofonii polskiej. Oryginalność podejścia do tematu połączona jest organicznie z oryginalnością sposobu mówienia, tworząc całość jedyną w swoim rodzaju”.

In the 1930s Janusz Korczak, under the pseudonym of the Old Doctor, cooperated with the Polish Radio, where he ran a very popular radio program for children called *Gadaninki* (*Chit-chats*). An excerpt from a review in the magazine „Antena” (*The Antenna*): “A real pearl in the Sunday radio broadcast was the chit-chats of the Old Doctor. These chit-chats constitute a small revelation in the Polish radio. The originality visible in the approach to the subject matter is organically combined with the originality in the manner of speaking, creating the entirety unique in its kind.”

- STUDIA NA UNIWERSYTECIE WARSZAWSKIM**

STUDIES AT THE UNIVERSITY OF WARSAW

Korczak rozpoczął studia lekarskie w 1898 roku na Cesarskim Uniwersytecie Warszawskim przy ul. Krakowskiej Przedmieście. Zainteresowany był pogłębianiem wiedzy z dziedziny pediatrii. W trakcie studiów pracował jako korepetytor, publikował pierwsze teksty publicystyczne w prasie i angażował się w działalność społeczną i wychowawczą.

Korczak began his medicine studies in 1898 at the Imperial University of Warsaw on Krakowskie Przedmieście Street. He was interested in expanding his knowledge in pediatrics. During his studies he worked as a private teacher, published his first journalistic articles in the press and was involved in social and educational activities.

- SZPITAL DZIECIĘCY IM. BERSONÓW I BAUMANÓW**

BERSON AND BAUMAN FAMILIES’ CHILDREN’S HOSPITAL

Korczak ukończył studia w 1905 roku i został zatrudniony jako lekarz miejscowy w żydowskim szpitalu dziecięcym na ul. Siennej 60/Śliskiej 51. Zamieszkał tam wraz z matką w mieszkaniu służbowym, dzięki czemu był zawsze do dyspozycji. W ambulatorium szpitalnym przyjmowano małych pacjentów bezpłatnie i nie bacząc na ich wyznanie. W 1912 roku zakończył pracę w szpitalu.

After graduating from the University in 1905, Korczak was employed as a local doctor in the Jewish hospital for children at 60 Sienna/51 Śliska Street. He lived there together with his mother in a company apartment, thanks to which he was always available. The hospital outpatient clinic admitted young patients free of charge and regardless of their religion. Korczak worked in the hospital until 1912.

- TOWARZYSTWO „POMOC DLA SIEROT”**

“HELP FOR ORPHANS” SOCIETY

Przy ul. Franciszkańskiej 2 znajdowała się pierwsza siedziba powołanego w 1908 roku żydowskiego Towarzystwa „Pomoc dla Sierot”. Janusz Korczak poznał tam Stefanę Wilczyńską (1886–1942), z którą w latach 1912–1942 prowadził Dom Sierot dla żydowskich dzieci z ubogich rodzin zorganizowany przez to Towarzystwo.

The first seat of the Jewish Society “Help for Orphans”, established in 1908, was located at 2 Franciszkańska Street. It was there that Janusz Korczak met Stefania Wilczyńska (1886–1942), with whom in the years 1912–1942 he ran the Dom Sierot orphanage for Jewish children from poor families, founded by the Society.

- DOM SIEROT ORPHANAGE**

Dom Sierot na ulicy Krochmalnej 92 (obecnie Jaktorowska 6) działał od 1912 roku. Jego dyrektorem został Janusz Korczak, a naczelną wychowawczynią – Stefania Wilczyńska. Wspólnie realizowali nowatorski program wychowawczy, opierający się m.in. na aktywnym udziale dzieci w samorządowych instytucjach, jak sejm, sąd i gazetka. Według tego modelu działała także druga placówka dla dzieci polskich – Nasz Dom – od 1919 w Pruszkowie, od 1928 w Warszawie. Obecnie w budynku mieści się Dom Dziecka nr 2 im. Janusza Korczaka oraz Oddział Muzeum Historycznego m.st. Warszawy Ośrodek Dokumentacji i Badań KORCZAKIANUM.

The Dom Sierot orphanage, situated at 92 Krochmalna Street (at present 6

Jaktorowska Street), operated since 1912. Janusz Korczak became its director, while Stefania Wilczyńska – chief educator. Together they conducted an innovative educational program, based on, among others, children’s active participation in self-government institutions, such as sejm (resembling the Lower House of Parliament), court and newspaper. The second orphanage for Polish children called Nasz Dom (Our Home) acted according to the same educational model – since 1919 in Pruszków and since 1928 in Warsaw. At present, the building houses the Janusz Korczak Orphans’ Home no. 2 and one of the branches of the Historical Museum of Warsaw – the KORCZAKIANUM Centre for Documentation and Research.

doświadczenia wojenne

18 i 19. W GETCIE

18 and 19. IN THE GHETTO

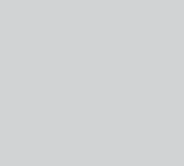
W trakcie II wojny światowej Niemcy na okupowanych terenach Polski zakładali getta – zamknięte dzielnice dla ludności żydowskiej. Przymusowe przesiedlenia Żydów do gett było pierwszym krokiem do ich masowej eksterminacji. W Warszawie istniało największe getto – w szczytowym momencie przebywało na jego terenie 450 tys. osób. Również personel i wychowankowie Domu Sierot musieli przenieść się do dzielnicy zamkniętej (w listopadzie 1940), do budynku Państwowej Szkoły Handlowej Męskiej im. Józefa i Marii Roesslerów przy ul. Chłodnej 33 (na mapie 18). W październiku 1941, w związku ze zmianą granic getta, Dom Sierot czekała kolejna przeprowadzka – do gmachu Towarzystwa Wzajemnej Pomocy Pracowników Handlowych i Przemysłowych przy ulicy Siennej 16/Śliskiej 9 (na mapie 19), współdzielonego z innymi instytucjami.

During the Second World War Germans began to set up ghettos – closed districts for Jewish population – on the territory of Poland. Forced deportations of Jews to the ghettos were the first step to their mass extermination. The ghetto located in the central part of Warsaw was the largest one in Poland – in its peak time around 450 000 people were forced to live within its walls. The staff and pupils of Dom Sierot were also forced to move to this closed district (November 1940) – to the building of the Józef and Maria Roessler National All-male Trade School at 33 Chłodna Street (no. 18). In connection with the changes in the ghetto boundaries, in October 1941 Dom Sierot had to be again moved to a new seat – the building housing the Society for Mutual Help of Merchant and Industrial Employees, shared also by other institutions. It was located at 16 Sienna/19 Śliska Street (no. 19).

Więzienie Pawiak w czasie wojny

The Pawiak prison during the war

Gmach Sądów na Lesznie. Przechodząc przez budynek można było uciec z getta

The edifice of the Courts on Leszno Street.The escape from the ghetto was possible through this building

Gmach Sądów na Lesznie. Przechodząc przez budynek można było uciec z getta

Ulica Dzielnia 39, budynek Głównego Domu Schronienia

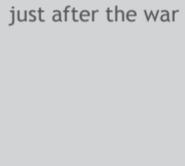
Ulica Dzielnia 39, budynek Głównego Domu Schronienia

39 Dzielnia Street, the building of the Main Shelter House

Kościół św. Augustyna tuż po wojnie

The Church of St. Augustine just after the war

Ulica Umschlagplatz

Ulica Umschlagplatz

Ulica Umschlagplatz

Ulica Umschlagplatz

Ulica Umschlagplatz

Ulica Umschlagplatz

Ulica Umschlagplatz

Ulica Umschlagplatz

Ulica Umschlagplatz

Ulica Umschlagplatz

Ulica Umschlagplatz

diary that he had been writing in the last months of his life has survived the war.

- GŁÓWNY DOM SCHRONIENIA**

MAIN HOUSE OF SHELTER

Główny Dom Schronienia był największą placówką opieki nad najmłodszymi dziećmi na terenie getta – mieszkało tam ponad 500 wychowanków. Katastrofalne warunki, ogromna śmiertelność dzieci i niezadorność personelu zaalarmowały Korczaka, który zdecydował się przez 4 tygodnie mieszkać i pracować w sierocińcu. Do końca interesował się jego sytuacją. Latem 1942 roku wychowankowie sierocinca zostali wywiezieni do Treblinki i tam zamordowani.

The Main House of Shelter was the largest institution for care over the youngest children on the territory of the ghetto – it was home to over 500 pupils. Calamitous conditions, very high children mortality and incompetence of the staff alarmed Korczak, who decided to live and work in the orphanage for 4 weeks. He remained interested in the situation in the orphanage till the very end. In summer of 1942 the pupils of the orphanage were transported to Treblinka extermination camp and murdered there.

- KOŚCIÓŁ ŚW. AUGUSTYNA**

ST. AUGUSTINE’S CHURCH

O pomoc dla Głównego Domu Schronienia Korczak zwracał się do osób prywatnych, właścicieli firm (np. piekarni) oraz do proboszcza parafii Kościoła św. Augustyna, księdza Franciszka Garncarka. Napisał do niego list, w którym nawoływał: „Gorąco proszę o obecność na posiedzeniu personelu – na naradę, jak ratować życie dzieci od zagłady. Może światła rada, może modlitwa żarliwa?”

Korczak applied for help for the Main House of Shelter to private persons, company proprietors (e.g. a bakery) and to Rev. Franciszek Garncarek, parish priest of St. Augustine’s Church. He wrote a letter to the priest, in which he exhorted: “I urged you to participate in the staff meeting – in the discussion on how to save children’s lives from the extermination. Maybe a truly helpful piece of advice, maybe a passionate prayer?”

Korczak maintained contacts with his Polish friends from behind the ghetto walls. One of the rendezvous points was the building of the Courts on Leszno Street, which was situated on the border of the closed district. Thanks to his contacts, Korczak had the opportunity to leave the ghetto, but he resigned from the chance of escape. His

24. **UMSCHLAGPLATZ**
Od 22 lipca 1942 roku trwała wielka akcja likwidacyjna warszawskiego getta. Rano 5 sierpnia personel Domu Sierot otrzymał rozkaz przeprowadzenia swoich wychowanków na Umschlagplatz – do miejsca, z którego odchodzily transporty Żydów do obozu zagłady w Treblince. Tego dnia zostały wysłane tam także inne instytucje opieki nad dziećmi. Korczak, Wilczyńska, pracownicy i wychowankowie Domu Sierot po kilkugodzinnym, wyczerpującym marszu dotarli na Umschlagplatz, skąd zostali przetransportowani do Treblinki (tego dnia wysłano tam 6623 osoby). Ich ostatnia droga nieomal od razu obrosła legendą. Wiadomo także, że do ostatnich chwil czyniono próby, by Korczaka uratować. Nie chciał on jednak zostawić swoich wychowanków.

On July 22, 1942 a great liquidation action was commenced in the Warsaw ghetto. In the morning of August 5, the staff of the Dom Sierot orphanage received an order to bring the pupils to the Umschlagplatz, the collection point from which Jews were deported to Treblinka extermination camp. On this day also children from other institutions were brought there. Korczak, Wilczyńska, the staff and pupils of Dom Sierot reached the Umschlagplatz after a few hours of an exhausting march. From there they were transported to Treblinka (along with 6623 people that day). Their last journey almost instantly became the stuff of legend. It is known that until the last moments attempts were made to save Korczak’s life. Still, he would not leave his pupils alone; instead, he decided to share their fate.

